

Conselleria de Cultura, Educació i Ciència

ORDRE de 7 d'octubre de 1998, del conseller de Cultura, Educació i Ciència, per la qual es modifica l'annex núm. III de l'Ordre de 17 de gener de 1995, de la Conselleria d'Educació i Ciència, sobre avaluació en Batxillerat i l'annex núm. III de l'Ordre de 10 de maig de 1995, de la Conselleria d'Educació i Ciència, per la qual s'estableixen les matèries optatives de Batxillerat i es regula el seu currículum. [1998/X8753]

L'Ordre de 17 de gener de 1995, de la Conselleria de Educació i Ciència, sobre avaluació en Batxillerat, conté en el seu annex III l'acta final de 1r i 2n curs de Batxillerat i les claus de l'acta final de les matèries comunes i de modalitat de Batxillerat. Per la seua part, l'Ordre de 10 de maig de 1995, de la Conselleria d'Educació i Ciència, per la qual s'estableixen les matèries optatives de Batxillerat i es regula el seu currículum, estableix en el seu annex III les claus de l'acta final de Batxillerat de les matèries optatives.

La introducció del Programa de Gestió de Centres, que no existia quan es publicaren les ordres mencionades, ha fet que es modifiquen alguns aspectes del model d'acta final de Batxillerat, com de les claus de l'acta final per a poder adaptar-los al Programa de Gestió de Centres.

Per tant, en virtut de les competències que em confereix l'article 35 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, de Govern Valencià,

ORDENE

Primer

L'acta final de 1r i 2n curs de Batxillerat, així com les claus de les modalitats, opcions i matèries comunes, de modalitat i optatives, són les que es contenen en l'annex núm. I de la present ordre.

Segon

L'annex núm. I de l'Ordre de 10 de maig de 1995, de la Conselleria d'Educació i Ciència, per la qual s'estableixen les matèries optatives de Batxillerat i es regula el seu currículum, conté una denominació d'una matèria que convé adequar-la a la denominació de la Comunitat Valenciana, per tant, on diu en l'annex I de la Ordre mencionada «Geografia i Història del País Valencià», ha de dir «Geografia i Història de la Comunitat Valenciana».

Tercer

L'annex núm. II de l'Ordre citada, conté els currículums de totes les matèries optatives del Batxillerat. En la relació i en el currículum de les matèries s'ha d'adequar el nom d'una matèria i on diu «Geografia i Història del País Valencià», ha de dir «Geografia i Història de la Comunitat Valenciana». Així mateix, l'annex de currículum de la matèria «Geografia i Història del País Valencià», es substitueix pel que es conté en l'annex II de la present ordre.

Quart

Queda derogat l'annex núm. III de l'Ordre de 17 de gener de 1995 i l'annex núm. III de l'Ordre de 10 de maig de 1995.

DISPOSICIÓ FINAL

La present ordre entrarà en vigor l'endemà de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 7 de octubre de 1998

El conseller de Cultura, Educació i Ciència
FRANCISCO E. CAMPS ORTIZ

Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia

ORDEN de 7 de octubre de 1998, del conseller de Cultura, Educación y Ciencia, por la que se modifica el anexo n.º III de la Orden de 17 de enero de 1995, de la Conselleria de Educación y Ciencia, sobre evaluación en Bachillerato, y el anexo n.º III de la Orden de 10 de mayo de 1995, de la Conselleria de Educación y Ciencia, por la que se establecen las materias optativas de Bachillerato y se regula su currículum. [1998/X8753]

La Orden de 17 de enero de 1995, de la Conselleria de Educación y Ciencia, sobre evaluación en Bachillerato, contiene en su anexo III el acta final de 1º y 2º curso de Bachillerato y las claves del acta final de las materias comunes y de modalidad de Bachillerato. Por su parte, la Orden de 10 de mayo de 1995, de la Conselleria de Educación y Ciencia, por la que se establecen las materias optativas de Bachillerato y se regula su currículum, establece en su anexo III las claves del acta final de Bachillerato de las materias optativas.

La introducción del Programa de Gestión de Centros, que no existía cuando se publicaron las órdenes aludidas, ha hecho que haya que modificar algunos aspectos del modelo de acta final de Bachillerato, como de las claves del acta final para poder adaptarlos al Programa de Gestión de Centros.

Por lo tanto, en virtud de las competencias que me confiere el artículo 35 de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, de Gobierno Valenciano,

ORDENO

Primero

El acta final de 1º y 2º curso de Bachillerato, así como las claves de las modalidades, opciones y materias comunes, de modalidad y optativas, son las que se contienen en el anexo nº I de la presente orden.

Segundo

El anexo nº I de la Orden de 10 de mayo de 1995, de la Conselleria de Educación y Ciencia, por la que se establecen las materias optativas de Bachillerato y se regula su currículum, contiene una denominación de una materia que conviene adecuarla a la denominación de la Comunidad Valenciana, por lo tanto, donde dice en el anexo I de la Orden citada «Geografía e Historia del País Valenciano», debe decir «Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana».

Tercero

El anexo nº II de la Orden citada, contiene los currículos de todas las materias optativas del Bachillerato. En la relación y en el currículum de las materias hay que adecuar el nombre de una materia y donde dice «Geografía e Historia del País Valenciano», debe decir «Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana». Asimismo, el anexo de currículum de la materia «Geografía e Historia del País Valenciano», se sustituye por el que se contiene en el anexo II de la presente orden.

Cuarto

Queda derogado el anexo nº III de la Orden de 17 de enero de 1995 y el anexo nº III de la Orden de 10 de mayo de 1995.

DISPOSICIÓN FINAL

La presente orden entrará en vigor el día siguiente a su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Valencia, 7 de octubre de 1998

El conseller de Cultura, Educación y Ciencia,
FRANCISCO E. CAMPS ORTIZ

Curs Acadèmic / Curso Académico

[illegible]Mod.: Modalitat / Modalidad
Opc.: Opció / Opción

ANNEX I / ANEXO I
REVERS / REVERSO

No Promocionen / No Promociónen

Promocionen / Promociónen

Número total d'alumnes / Número total de alumnos/as

FIRMES / FIRMAS

* Códigos de materias / Códigos de materias

Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio

MODIFICACIONES / MODIFICACIONES

Segell / Sello

Vist i pleu / Visto
EL DIRECTOR / LA DIRECTORA

Curs Acadèmic / Curso Académico

[illegible]Mod.: Modalitat / Modalidad
Opc.: Opció / Opción

ANNEX I / ANEXO I
REVERS / REVERSO

No Promocionen / No Promociónen

Promocionen / Promociónen

Número total d'alumnes / Número total de alumnos/as

FIRMES / FIRMAS

* Códic de matèries / Códigos de materias

Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre
Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre
Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre
Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre
Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre	Setembre / Septiembre

MODIFICACIONES / MODIFICACIONES

Visa i pleu / Vº Bº
EL DIRECTOR / LA DIRECTORA

Segell / Sello

Curs Acadèmic / Curso Académico

[illegible]Mod.: Modalitat / Modalidad
Opc.: Opció / Opción

ANNEX I / ANEXO I
REVERS / REVERSO

No Promocionen / No Promocionan

Promocionen / Promocionan

Número total d'alumnes / Número total de alumnos/as

FIRMES / FIRMAS

* Códigos de materias / Códigos de materias

Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio
Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio	Juny / Junio

MODIFICACIONS / MODIFICACIONES

Vist i pleu / Visto
EL DIRECTOR / LA DIRECTORA

Segell / Sello

ANEX I / ANEXO I
ACTA FINAL DE 2n CURS DE BATXILLERAT / ACTA FINAL DE 2º CURSO DE BACHILLERATO
(Decreto 174/1994, de 19 d'agost; DOGV de 29 de setembre / Decreto 174/1994, de 19 de agosto; DOGV de 29 de septiembre)
Segona Part: Convocatòria extraordinària de Setembre
Segunda Parte: Convocatoria extraordinaria de Septiembre

**Data ,
Fecha**
Curs Acadèmic / Curso Académico

**Alumnos de Segon del Grup
Alumnos/as de Segundo del Grupo**

Codi / Código
Tel.:
C.P.:

Centre / Centro
Domicili / Domicilio
Població / Población

[illegible]

.. Sense Religió / Sin Religión

Mod.: Modalitat / Modalidad
Opc.: Opció / Opción

ANNEX I / ANEXO I
REVERS / REVERSO

No Promocionen / No Promociónen

Promocionen / Promociónen

Número total d'alumnes / Número total de alumnos/as

FIRMES / FIRMAS

* Códic de matèries / Códigos de materias

Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre
Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre
Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre
Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre
Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre	Selembre / Septiembre

MODIFICACIONS / MODIFICACIONES

Vist i pleu / Visto
EL DIRECTOR / LA DIRECTORA

Segell / Sello

ANNEX I

Claus de l'Acta Final de Batxillerat
Modalitats i opcions
H Modalitat d'Humanitats i Ciències Socials
1r i 2n curs
A Opció Humanística i Sociocultural
B Opció de Ciències Socials
C Modalitat de Ciències de la Natura i de la Salut

2n curs
A Opció Científicotècnica
B Opció de Ciències de la Salut
T Modalitat de Tecnologia
2n curs
A Opció científicotècnica
B Opció tecnicoprofessional
A Modalitat d'Arts
2n curs
A Opció d'Arts Plàstiques
B Opció d'Arts Plàstiques i Disseny

Annex I

Claus de l'Acta Final de Batxillerat
Matèries
Matèries comunes
EF Educació Física
FIL Filosofia
CL1 Castellà: Llengua i Literatura I
VL1 Valencià: Llengua i Literatura I
NL1 Llengua Estrangera I: Anglès
FR1 Llengua Estrangera I: Francès
AL1 Llengua Estrangera I: Alemany
IT1 Llengua Estrangera I: Italià
H Història
CL2 Castellà: Llengua i Literatura II
VL2 Valencià: Llengua i Literatura II
NL2 Llengua Estrangera II: Anglès
FR2 Llengua Estrangera II: Francès
AL2 Llengua Estrangera II: Alemany
IT2 Llengua Estrangera II: Italià
REL Religió
Matèries de Modalitat
Modalitat d'Humanitats i Ciències Socials
EOE Economia i Organització d'Empreses
GR Grec
HC Història del Món Contemporani
AT Llatí I
MCS Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I
ECO Economia
GEO Geografia
HA Història de l'Art
HF Història de la Filosofia
AT2 Llatí II
MC2 Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II
Modalitat de Ciències de la Natura i de la Salut
BG Biologia i Geologia
FQ Física i Química
M1 Matemàtiques I
BIO Biologia
CTM Ciències de la Terra i Mediambientals
DT2 Dibuix Tècnic
FIS Física
M2 Matemàtiques II
QUI Química
Modalitat de Tecnologia
FQ Física i Química
M1 Matemàtiques I
TC1 Tecnologia Industrial I
DT2 Dibuix Tècnic

ANEXO I

Claves del Acta Final de Bachillerato
Modalidades y opciones
H Modalidad de Humanidades y Ciencias Sociales
1º y 2º curso
A Opción Humanística y Sociocultural
B Opción de Ciencias Sociales
C Modalidad de Ciencias de la Naturaleza y de la Salud

2º curso
A Opción Científico-Técnica
B Opción de Ciencias de la Salud
T Modalidad de Tecnología
2º curso
A Opción Científico-Técnica
B Opción Técnico-Profesional
A Modalidad de Artes
2º curso
A Opción de Artes Plásticas
B Opción de Artes Plásticas y Diseño

Anexo I

Claves del Acta Final de Bachillerato
Materias
Materias comunes
EF Educación Física
FIL Filosofía
CL1 Castellano: Lengua y Literatura I
VL1 Valenciano: Lengua y Literatura I
NL1 Lengua Extranjera I: Inglés
FR1 Lengua Extranjera I: Francés
AL1 Lengua Extranjera I: Alemán
IT1 Lengua Extranjera I: Italiano
H Historia
CL castellano: Lengua y Literatura II
VL2 Valenciano: Lengua y Literatura II
NL2 Lengua Extranjera II: Inglés
FR2 Lengua Extranjera II: Francés
AL2 Lengua Extranjera II: Alemán
IT2 Lengua Extranjera II: Italiano
REL Religión
Materias de Modalidad
Modalidad de Humanidades y Ciencias Sociales
EOE Economía y Organización de Empresas
GR Griego
HC Historia del Mundo Contemporáneo
AT Latín I
MCS Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales I
ECO Economía
GEO Geografía
HA Historia del Arte
HF Historia de la Filosofía
AT2 Latín II
MC2 Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II
Modalidad de Ciencias de la Naturaleza y de la Salud
BG Biología y Geología
FQ Física y Química
M1 Matemáticas I
BIO Biología
CTM Ciencias de la Tierra y Medioambientales
DT2 Dibujo Técnico
FIS Física
M2 Matemáticas II
QUI Química
Modalidad de Tecnología
FQ Física y Química
M1 Matemáticas I
TC1 Tecnología Industrial I
DT2 Dibujo Técnico

ET2	Electrotècnia
FIS	Física
M2	Matemàtiques II
MCN	Mecànica
TI2	Tecnologia Industrial II
Modalitat d'Arts	
DA1	Dibuix Artístic I
DT	Dibuix Tècnic
VOL	Volum
DA2	Dibuix Artístic II
HA	Història de l'Art
IMA	Imatge
FD	Fonaments del Disseny
TEG	Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica
Matèries Optatives	
Comunes	
PSI	Psicologia
NL3	2n Idioma Estranger I: Anglès
FR3	2n Idioma Estranger I: Francès
AL3	2n Idioma Estranger I: Alemany
IT3	2n Idioma Estranger I: Italià
INF	Informàtica I
VLI	Valencià: Llengua i Imatge
CLD	Castellà: Llenguatge i Documentació
FLC	Fonaments Lèxics de les Ciències i de la Tècnica
MUS	Música
NL4	2n Idioma Estranger II: Anglès
FR4	2n Idioma Estranger II: Francès
AL4	2n Idioma Estranger II: Alemany
IT4	2n Idioma Estranger II: Italià
EF2	Educació Física II
RCM	Referents Clàssics de les Manifestacions Culturals Modernes
FC	Filosofia de la Ciència
Modalitat d'Humanitats i Ciències Socials	
SOC	Sociologia
GR2	Grec II
EO2	Economia i Organització d'Empreses II
GHC	Geografia i Història de la Comunitat Valenciana
LCV	Valencià: Literatura Contemporània
LCC	Castellà: Literatura Contemporània
INH	Informàtica per a les Humanitats i les Ciències Socials
ANT	Antropologia
ID	Introducció al Dret
Modalitat de Ciències de la Natura i de la Salut	
INC	Informàtica per a les Ciències de la Natura i de la Salut
FA	Física Aplicada
BH	Biologia Humana
GL	Geologia
TLF	Tècniques de Laboratori Físico-Químiques
Modalitat de Tecnologia	
CM	Ciència dels Materials
ELT	Electrònica
QUI	Química
TCF	Tecnologia de la Fabricació Mecànica
INT	Informàtica per a la Tecnologia
Modalitat d'Arts	
TA	Tallers Artístics
MF	Matemàtiques de la Forma
VO2	Volum II
ASR	Ampliació dels Sistemes de Representació Tècnics i Gràfics
INA	Informàtica per a les Arts

ET2	Electrotecnia
FIS	Física
M2	Matemáticas II
MCN	Mecánica
TI2	Tecnología Industrial II
Modalidad de Artes	
DA1	Dibujo Artístico I
DT	Dibujo Técnico
VOL	Volumen
DA2	Dibujo Artístico II
HA	Historia del Arte
IMA	Imagen
FD	Fundamentos del Diseño
TEG	Técnicas de Expresión Gráfico-Plástica
Materias Optativas	
Comunes	
PSI	Psicología
NL3	2º Idioma Extranjero I: Inglés
FR3	2º Idioma Extranjero I: Francés
AL3	2º Idioma Extranjero I: Alemán
IT3	2º Idioma Extranjero I: Italiano
INF	Informática I
VLI	Valenciano: Lengua e Imagen
CLD	Castellano: Lenguaje y Documentación
FLC	Fundamentos Léxicos de las Ciencias y de la Técnica
MUS	Música
NL4	2º Idioma Extranjero II: Inglés
FR4	2º Idioma Extranjero II: Francés
AL4	2º Idioma Extranjero II: Alemán
IT4	2º Idioma Extranjero II: Italiano
EF2	Educación Física II
RCM	Referentes Clásicos de las Manifestaciones Culturales Modernas
FC	Filosofía de la Ciencia
Modalidad de Humanidades y Ciencias Sociales	
SOC	Sociología
GR2	Griego II
EO2	Economía y Organización de Empresas II
GHC	Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana
LCV	Valenciano: Literatura Contemporánea
LCC	Castellano: Literatura Contemporánea
INH	Informática para las Humanidades y las Ciencias Sociales
ANT	Antropología
ID	Introducción al Derecho
Modalidad de Ciencias de la Naturaleza y de la Salud	
INC	Informática para las Ciencias de la Naturaleza y de la Salud
FA	Física Aplicada
BH	Biología Humana
GL	Geología
TLF	Técnicas de Laboratorio Físico-Químicas
Modalidad de Tecnología	
CM	Ciencia de los Materiales
ELT	Electrónica
QUI	Química
TCF	Tecnología de la Fabricación Mecánica
INT	Informática para la Tecnología
Modalidad de Artes	
TA	Talleres Artísticos
MF	Matemáticas de la Forma
VO2	Volumen II
ASR	Ampliación de los Sistemas de Representación Técnicos y Gráficos
INA	Informática para las Artes

ANNEX II

Geografia i Història de la Comunitat Valenciana (Batxillerat de Humanitats i Ciències Socials)

I. Introducció

La Geografia i la Història de la Comunitat Valenciana té com a objecte explicar els processos socials, tant en la seua dimensió espacial com temporal, que han configurat i configuren la realitat social valenciana, en els seus aspectes específics, que la diferencien d'altres realitats d'àmbit més ampli amb es quals és necessari establir, també, relacions.

L'estudi de la Geografia i Història de la Comunitat Valenciana ha de contribuir a què els alumnes compreguen millor els processos espacials i temporals que conformen el territori valencià, a què expliquen la societat en què viuen i les actituds i comportaments de les persones que formen eixa societat. Els processos objecte d'estudi han de permetre entendre les accions humanes en el temps i en l'espai; el seu aprenentatge ha d'aportar, així, una lúcida i crítica ullada sobre el present, la qual cosa, sense dubte, atorga a la Geografia i Història un important component educatiu.

Així, la Geografia i Història de la Comunitat Valenciana pot aportar elements que permeten als estudiants involucrar-se críticament en la construcció de la societat en què viuen, cosa que implica una reflexió que ha de recolzar-se en els marcs teòrics que aporten les dos disciplines en tant que ajuden a informar l'actuació sobre la realitat. El caràcter d'esta matèria duu a profunditzar en el coneixement de la realitat social, cosa que suposa escometre l'estudi de processos socials complexos, dotar l'alumnat d'elements d'anàlisi que milloren la consciència i capacitat d'involucrar-se en estos processos que, a través de la reflexió sobre el propi coneixement que aporten la Geografia i la Història, són elements que confereixen a esta matèria un important valor educatiu i una imprescindible formació intel·lectual.

Per tot això, l'objecte de la matèria és proporcionar un coneixement més crític i profund sobre l'entorn social, espacial i històric que, més directament, influeix en els alumnes; un coneixement que precisa de les relacions entre les dos fonts disciplinars.

Els nuclis de continguts recullen esta concepció de la matèria, prioritzant-se aquells processos que confereixen singularitat a la realitat valenciana, sense que això impedisca que hagen d'establir-se les relacions oportunes amb processos comuns en àmbits més amplis. Per això, els nuclis de continguts tenen un valor diferent en el conjunt, cosa que haurà de reflectir-se en l'elaboració de les programacions didàctiques. Així, el primer dels nuclis referit als aspectes metodològics s'integrarà en el desplegament de la resta dels nuclis; mentre que l'ordre dels diferents nuclis pot ser alterat depenent de la programació triada. Així mateix, els nuclis referits a processos històrics no han de ser entesos exclusivament en el sentit d'una història lineal i progressiva cap a la societat actual, sinó que prima en ells el criteri de la rellevància dels processos històrics seleccionats per a explicar millor la singularitat de la realitat valenciana actual. L'últim dels nuclis ha de ser considerat com a una reflexió, ara més informada, dels problemes i perspectives que ha d'afrontar la societat valenciana i que dona sentit a esta matèria.

La Geografia i la Història de la Comunitat Valenciana pot contribuir a enriquir la reflexió i el coneixement d'altres disciplines, profunditzant en l'explicació dels processos espacials i històrics a través de la comparació, la relació o la diferenciació dels processos més amplis que facen intel·ligibles aquells altres que tenen lloc en l'àmbit més restringit al qual es refereix esta matèria. Això farà que puguen valorar-se millor aquells aspectes de diferencialitat que identifiquen a la societat valenciana actual en contextos més amplis sense perdre de vista la contribució que el coneixement del mencionat context puga aportar a la seua comprensió i explicació. Tot això no fa sinó subratllar el caràcter propedèutic d'esta matèria.

II. Objectius generals

El desplegament de la matèria ha de contribuir a què l'alumnat adquireisca les capacitats següents:

ANEXO II

Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana (Bachillerato de Humanidades y Ciencias Sociales)

I. Introducción

La Geografía y la Historia de la Comunidad Valenciana tiene como objeto el explicar aquellos procesos sociales, tanto en su dimensión espacial como temporal, que han configurado y configuran la realidad social valenciana en sus aspectos específicos que la diferencian de otras realidades de ámbito más amplio con las que es necesario establecer también relaciones.

El estudio de la Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana debe contribuir a que los alumnos comprendan mejor los procesos espaciales y temporales que conforman el territorio valenciano, a que expliquen la sociedad en la que viven y las actitudes y comportamientos de las personas que forman esa sociedad. Los procesos objeto de estudio deben permitir entender las acciones humanas en el tiempo y en el espacio; su aprendizaje debe aportar, pues, una lúcida y crítica mirada sobre el presente, lo que sin duda otorga a la Geografía e Historia un importante componente educativo.

Así pues, la Geografía e Historia de la Comunidad Valenciana puede aportar elementos que permitan a los estudiantes involucrarse críticamente en la construcción de la sociedad en la que viven, lo que implica una reflexión que debe apoyarse en los marcos teóricos que aportan ambas disciplinas en tanto que ayudan a informar la actuación sobre la realidad. El carácter de esta materia lleva a profundizar en el conocimiento de la realidad social, lo que supone abordar el estudio de procesos sociales complejos, dotar al alumnado de elementos de análisis que mejoren la consciencia y capacidad de involucrarse en tales procesos que, junto con la reflexión sobre el propio conocimiento que aportan la Geografía y la Historia, son elementos que confieren a esta materia un importante valor educativo y una imprescindible formación intelectual.

Por todo ello, el objeto de esta materia es proporcionar un conocimiento más crítico y profundo sobre el entorno social, espacial e histórico que, más directamente, influye en los alumnos; un conocimiento que precisa de las relaciones entre ambas fuentes disciplinarias.

Los núcleos de contenidos recogen esta concepción de la materia, priorizándose aquellos procesos que confieren singularidad a la realidad valenciana, sin que ello impida que deban establecerse las relaciones oportunas con procesos comunes en ámbitos más amplios. Por ellos, los núcleos de contenidos tienen un valor diferente en el conjunto, lo que deberá reflejarse en la elaboración de las programaciones didácticas. Así el primero de los núcleos referido a los aspectos metodológicos se integrará en el desarrollo del resto de los núcleos; mientras que el orden de los diferentes núcleos puede ser alterado dependiendo de la programación escogida. Así mismo, los núcleos referidos a procesos históricos no deben ser entendidos exclusivamente en el sentido de una historia lineal y progresiva hacia la sociedad actual, sino que prima en ellos el criterio de la relevancia de los procesos históricos seleccionados para explicar mejor la singularidad de la realidad valenciana actual. el último de los núcleos debe ser considerado como una reflexión, ahora más informada, de los problemas y perspectivas que tiene que afrontar la sociedad valenciana y que da sentido a esta materia.

La Geografía y la Historia de la Comunidad Valenciana puede contribuir a enriquecer la reflexión y el conocimiento de otras disciplinas, profundizando en la explicación de los procesos espaciales e históricos mediante la comparación, la diferenciación o la relación con procesos más amplios que hagan inteligibles aquellos otros que tienen lugar en el ámbito más restringido al que se refiere esta materia. Ello hará que puedan valorarse mejor aquellos aspectos de diferencialidad que identifican a la sociedad valenciana actual en contextos más amplios sin perder de vista la contribución que el conocimiento de dicho contexto pueda aportar a su comprensión y explicación. Todo lo cual no hace sino subrayar el carácter propedèutic de esta materia.

II. Objetivos generales

El desarrollo de esta materia ha de contribuir a que el alumnado adquiera las siguientes capacidades:

1. Explicar, situant-los adequadament en el temps i l'espai, processos, fets i successos rellevants de la Comunitat Valenciana, valorant la seua significació i les seues repercussions en el present.

2. Comprendre els diferents projectes de construcció de la Comunitat Valenciana de forma crítica i raonada, relacionant els problemes i les solucions preses, les accions empreses i els fets esdevinguts.

3. Entendre que la Comunitat Valenciana constitueix una realitat social i cultural diferenciada en relació a marcs espacials més amplis, però destacant els trets de diversitat.

4. Comprendre i valorar la interacció entre la societat valenciana i el territori que ocupa i com utilitza l'espai i aprofita els recursos naturals, així com la relació que això té en les esferes econòmica, social, política i mediambiental.

5. Explicar els principals processos polítics, econòmics, socials i culturals que han configurat la trajectòria històrica de la societat valenciana, identificant els trets més significatius i analitzant els factors que els han conformat.

6. Usar amb propietat els conceptes i les formes de raonament específiques de la Geografia i de la Història.

7. Planificar activitats d'indagació i síntesi en les quals s'analitzen, contrasten i integren informacions diverses, valorant el paper de les fonts i el treball de l'historiador i del geògraf.

8. Desenvolupar la sensibilitat i el sentit de la responsabilitat davant els problemes socials, adoptant actituds democràtiques i adquirint independència de criteri i hàbits de rigor intel·lectual.

III. Nuclis de continguts

Aproximació al coneixement geogràfic i històric

Aquest primer nucli assumeix continguts de tota la resta de nuclis. Es fa explícit per què no es considere tan sols un apèndix o siga tractat de manera autònoma. La seua presència és imprescindible i ha d'impregnar la resta dels nuclis de continguts. El fet que la matèria es fonamenta a partir de dos disciplines diferents, que tenen metodologies pròpies, obliga a fer algunes matisacions.

Es tracta d'emfasitzar la concepció de la Geografia i de la Història com dos formes de coneixement que utilitzen unes formes de raonar i operar. La reflexió i consciència entorn als processos d'elaboració de coneixement forma part d'ells. És necessari establir com a continguts bàsics aquelles accions metodològiques que permeten a l'alumnat construir un coneixement significatiu. Això suposa realitzar una sèrie d'accions metodològiques com són: el plantejament i resolució de problemes, la identificació i correcció de representacions de la realitat estereotipades, l'elaboració i verificació d'hipòtesis, l'obtenció i processament d'informació provinent de fonts diverses, l'anàlisi dels factors i la construcció d'explicacions coherents. Ara bé, per a desenvolupar els continguts metodològics són necessàries determinades tècniques de treball: anàlisi de documents escrits, lectura i interpretació de mapes de diferent tipus, dades estadístiques, gràfiques i imatges formals que adquiren una rellevància especial pel caràcter més especialitzat d'esta matèria.

Els continguts que corresponen a aquest nucli són:

- Definició d'un problema referit a un procés geogràfic o històric i formulació d'hipòtesis de treball.

- Anàlisi d'elements i factors que configuren els processos socials abordats. Elaboració de síntesi integrant informació de diferent tipus.

- Utilització crítica de dades i elaboració d'informacions tot utilitzant diferents codis comunicatius: verbal, cartogràfic, gràfic i estadístic.

- Utilització crítica de fonts i material historiogràfic divers. Contrast d'interpretacions historiogràfiques.

Les societats anteriors a la conquesta feudal

La conquesta de les terres valencianes en el segle XIII suposa, en bona mesura, una espècie d'acta de naixement. El coneixement global d'estes societats anteriors a aquest fet, aquelles que han poblat bona part de la Comunitat Valenciana, encara sent societats molt diverses entre elles, permeten de comprendre, precisament, el canvi transcendent que va suposar el procés de formació de la societat feudal valenciana.

1. Explicar, situándolos adecuadamente en el tiempo y el espacio, procesos, hechos y acontecimientos relevantes de la Comunidad Valenciana, valorando su significación y sus repercusiones en el presente.

2. Comprender los distintos proyectos de construcción de la Comunidad Valenciana de forma crítica y razonada, relacionando los problemas y las soluciones tomadas, las acciones emprendidas y los hechos acontecidos.

3. Entender que la Comunidad Valenciana constituye una realidad social y cultural diferenciada en relación a marcos espaciales más amplios, pero destacando los rasgos de diversidad.

4. Comprender y valorar la interacción entre la sociedad valenciana y el territorio que ocupa y cómo utiliza el espacio y aprovecha sus recursos naturales, así como la relación que esto tiene en las esferas económica, social, política y medioambiental.

5. Explicar los principales procesos políticos, económicos, sociales y culturales que han configurado la trayectoria histórica de la sociedad valenciana, identificando los rasgos más significativos y analizando los factores que los han conformado.

6. Emplear con propiedad los conceptos y las formas de razonamiento específicas de la Geografía y de la Historia.

7. Planificar actividades de indagación y síntesis en las que se analicen, contrasten e integren informaciones diversas, valorando el papel de las fuentes y el trabajo del historiador y del geógrafo.

8. Desarrollar la sensibilidad y el sentido de la responsabilidad ante los problemas sociales, adoptando actitudes democráticas y adquiriendo independencia de criterio y hábitos de rigor intelectual.

III. Núcleos de contenidos

Aproximación al conocimiento geográfico e histórico

Este primer núcleo asume contenidos de todos los demás núcleos. Se hace explícito para que no se considere un mero apéndice o sea tratado de manera autónoma. Su presencia es imprescindible y debe impregnar el resto de los núcleos de contenidos. El hecho de que la materia se fundamente a partir de dos disciplinas diferentes, con metodologías propias, obliga a hacer algunas matisaciones.

Se trata de enfatizar la concepción de la Geografía y de la Historia como dos modos de conocimiento que utilizan unas formas de razonar y operar. La reflexión y conciencia acerca de estos procesos de elaboración de conocimiento forma parte de los mismos. Es necesario establecer como contenidos básicos aquellas acciones metodológicas que permiten al alumnado construir un conocimiento significativo. Ello supone realizar una serie de acciones metodológicas como son: el planteamiento y resolución de problemas, la identificación y corrección de representaciones de la realidad estereotipadas, la elaboración y verificación de hipótesis, la obtención y procesamiento de información proveniente de fuentes diversas, el análisis de los factores y la construcción de explicaciones coherentes. Ahora bien, para desarrollar estos contenidos metodológicos son necesarias determinadas técnicas de trabajo: análisis de documentos escritos, lectura e interpretación de mapas de diverso tipo, datos estadísticos, gráficas e imágenes formales que adquieren una relevancia especial por el carácter más especializado de esta materia.

Los contenidos que corresponden a este núcleo son:

- Definición de un problema referido a un proceso geográfico o histórico y formulación de hipótesis de trabajo.

- Análisis de elementos y factores que configuran los procesos sociales abordados. Elaboración de síntesis integrando información de distinto tipo.

- Utilización crítica de datos y elaboración de informaciones utilizando diversos códigos comunicativos: verbal, cartográfico, gráfico y estadístico.

- Utilización crítica de fuentes y material historiográfico diverso. Contraste de interpretaciones historiográficas.

Las sociedades anteriores a la conquista feudal

La conquista de las tierras valencianas en el siglo XIII supone, en buena medida, una especie de acta de nacimiento. El conocimiento global de estas sociedades anteriores a este hecho, aquellas que han poblado buena parte de la Comunidad Valenciana, aún siendo sociedades muy diversas entre sí, permiten comprender, precisamente, el cambio trascendente que supuso el proceso de formación de la sociedad feudal valenciana.

Així, en aquest nucli s'atendrà especialment a les manifestacions materials de les societats antigues més rellevants en funció de les explicacions de processos posteriors. Per això, l'estudi de la societat islàmica s'escometrà en el nucli següent per a facilitar una millor comprensió del brusc trencament que va suposar un fet tan important en la història de la Comunitat Valenciana com va ser la Conquesta.

Les diferents societats tractades han deixat, encara que en desigual mesura, importants vestigis materials que permeten d'escometre l'anàlisi de la seua tecnologia, recursos, formes de vida, estructura social i econòmica, creences, etc. Tot això facilitarà una reflexió al voltant dels canvis i continuïtats dels processos històrics, així com sobre la mateixa idea de progrés.

En conseqüència, en escometre els continguts d'aquest nucli, haurà d'atorgar-se un paper destacat al tractament de fonts històriques materials i, per tant, aprofundir en el mètode arqueològic, tot això per tal de subratllar el valor propedèutic de la matèria.

Així, els continguts que configuren aquest nucli són:

- Les societats agràries.
- Les societats urbanes: l'herència mediterrània.

Conquesta i colonització

El procés de la conquesta cristiana i la posterior repoblació de la Comunitat constitueix una autèntica ruptura amb la societat anterior. El seu estudi permetrà comprendre la configuració de la societat valenciana i els mecanismes amb què es va dotant en un procés històric peculiar. A través de l'anàlisi del procés de conquesta feudal podrà escometre's l'estudi de tots els elements de la societat valenciana en l'Edat Mitjana fins a la constitució de la Monarquia Hispànica. La implantació del feudalisme s'inicia amb la conquesta i el consegüent procés de senyorialització resultant del repartiment del territori. Es tracta d'un nou sistema econòmic i social d'estructures semblants a les de l'Occident cristià, que continuarà en els segles posteriors. Al mateix temps, el nou Regne es dotarà d'unes instàncies jurídiques i administratives que, a pesar del seus vincles amb Aragó i Catalunya, dotaran la nova societat d'una certa consciència diferenciada.

L'estudi de la conquesta feudal o, més pròpiament, de la baixa Edat Mitjana Valenciana, obri tot un ventall de possibilitats a l'hora d'explicar com naix una societat, com s'organitza i quan complex és un procés com aquest en què s'interrelacionen múltiples variables històriques. I tot això rep major significació en tant que podem apreciar sense grans dificultats les diferències entre la societat anterior, la islàmica, i la nova, i el procés de canvi de l'una a l'altra. Convé ressaltar també com a contingut del nucli el destacat paper que té el patrimoni històric i la importància de determinades despulls materials a l'hora de tractar qüestions com ara l'estructura del poblament i la relació home-territori.

Per tot això, els continguts d'aquest nucli són els següents:

- Xarq Al Andalus: la societat andalusí abans de la conquesta.

- La conquesta i la formació de la societat feudal valenciana.
- La creació del Regne de València.

La societat valenciana de l'Antic Règim

Els continguts d'aquest nucli se centren en l'estudi de les transformacions del règim senyorial en el període comprés entre els segles XVI i XVIII. La interrelació entre les transformacions del període i la pròpia dinàmica i contradiccions del règim senyorial, afavoreixen l'estudi de la societat valenciana des de la seua inclusió en la Monarquia Hispànica fins el moment en què comencen a albirar-se els elements que faran possible que s'establisquen les bases per a la desaparició de la societat feudal i l'adveniment de la societat liberal-burguesa. L'anàlisi dels canvis econòmicsocials, la seua evolució lligada als diferents moments d'expansió i crisi, facilita la comprensió global de la societat valenciana de l'Antic Règim, ja que permet escometre l'estudi dels principals fets polítics i socials, tot establint relacions i constatant els vincles existents entre ells en una explicació multifactorial, però amb un clar eix vertebrador. Al centrar l'estudi en les transformacions del règim senyorial, podrà

Así pues, en este núcleo se atenderá especialmente a las manifestaciones materiales de las sociedades antiguas más relevantes en función de las explicaciones de procesos posteriores. Por ellos, el estudio de la sociedad islámica se abordará en el núcleo siguiente para facilitar una mejor comprensión de la brusca ruptura que supuso un hecho tan importante en la historia de la Comunidad Valenciana como fue la Conquista.

Las diversas sociedades tratadas han dejado, aunque en desigual medida, importantes vestigios materiales que permiten abordar el análisis de su tecnología, recursos, formas de vida, estructura social y económica, creencias, etc. Todo ello facilitará una reflexión acerca de los cambios y continuidades de los procesos históricos, así como sobre la misma idea de progreso.

En consecuencia, al abordar los contenidos de este núcleo deberá otorgarse un papel destacado al tratamiento de fuentes históricas materiales y, por tanto, profundizar en el método arqueológico, todo ello con la consideración de subrayar el valor propedéutico de la materia.

Así pues, los contenidos que figuran en este núcleo son:

- Las sociedades agrarias.
- Las sociedades urbanas: la herencia mediterránea.

Conquista y colonización

El proceso de la conquista cristiana y la posterior repoblación de la Comunidad Valenciana constituye una auténtica ruptura con la sociedad anterior. Su estudio permitirá comprender la configuración de la sociedad valenciana y los mecanismos de que se va dotando en un proceso histórico peculiar. A través del análisis del proceso de conquista feudal podrá abordarse el estudio de todos los elementos de la sociedad valenciana en la Edad Media hasta la constitución de la Monarquía Hispánica. La implantación del feudalismo se inicia con la conquista y con el consiguiente proceso de señorialización resultante del reparto del territorio. Se trata de un nuevo sistema económico y social de estructuras semejantes a las del Occidente cristiano, que continuará en los siglos posteriores. Al mismo tiempo, el nuevo Reino se dotará de unas instancias jurídicas y administrativas que, a pesar de sus vínculos con Aragón y Cataluña, dotarán a la nueva sociedad de una cierta conciencia diferenciada.

El estudio de la conquista feudal o, más propiamente, de la baja Edad Media valenciana, abre todo un abanico de posibilidades a la hora de explicar cómo nace una sociedad, cómo se organiza y cuán complejo es un proceso como éste en el que se interrelacionan múltiples variables históricas. Y todo ello cobra mayor significación en tanto que podemos apreciar sin grandes dificultades las diferencias entre la sociedad anterior, la islámica, y la nueva, y el proceso de cambio de una a otra. Conviene resaltar también como contenido del núcleo el destacado papel que tiene el patrimonio histórico y la importancia de determinados restos materiales a la hora de tratar cuestiones como la estructura del poblamiento y la relación hombre-territorio.

Por todo ello, los contenidos de este núcleo son los siguientes:

- Xarq Al Andalus: la sociedad andalusí en vísperas de la conquista.

- La conquista y la formación de la sociedad feudal valenciana.
- La creación del Reino de Valencia.

La sociedad valenciana del Antiguo Régimen

Los contenidos de este núcleo se centran en el estudio de las transformaciones del régimen señorial en el período comprendido entre los siglos XVI y XVIII. La interrelación entre las transformaciones del período y la propia dinámica y contradicciones del régimen señorial, favorecen el estudio de la sociedad valenciana desde su inclusión en la Monarquía Hispánica hasta el momento en que empiezan a atisbarse los elementos que harán posible que se sienten las bases para la desaparición de la sociedad feudal y el advenimiento de la sociedad liberal-burguesa. El análisis de los cambios económico-sociales, su evolución ligada a los diversos momentos de expansión y crisis, facilita la comprensión global de la sociedad valenciana del Antiguo Régimen, pues permite abordar el estudio de los principales hechos políticos existentes entre ellos en una explicación multifactorial, pero con un claro eje vertebrador. Al centrar el estudio en las transformaciones del régimen señorial,

escometre's l'anàlisi de fets tan destacats durant estos tres segles de la història valenciana com les Germanies; l'expulsió dels moriscs i la posterior repoblació de la Comunitat; l'apogeu del bandolerisme i els moviments socials de finals del segle XVII, que evidencien les contradiccions del model de dominació senyorial de la Comunitat Valenciana; o la Guerra de Successió, connectada al malestar generat per estes contradiccions i que suposa la fi de l'època foral; les notables transformacions del segle XVIII, que s'inicia amb el triomf borbònic i el decret de Nova Planta, és un segle de fort creixement demogràfic, agrari i industrial, i d'incipients canvis socials; finalment, la crisi de l'Antic Règim, que posa les bases per a la desaparició del model de societat estudiat.

Així, els continguts que configuren aquest nucli són els següents:

- Transformacions del règim senyorial i conflictes socials.
- La crisi de l'Antic Règim i les lluites anti-senyorials.

La formació de la societat capitalista

Els continguts d'aquest nucli se centren en l'estudi en profunditat d'un procés històric de transformació social de gran transcendència, com és la formació de la societat capitalista. Es tracta d'un procés global de canvi, que té diferents ritmes, avanços i retrocessos. Un procés revolucionari que va a transformar la societat valenciana en tots els aspectes i l'anàlisi del qual constitueix el nucli central d'este bloc. Una anàlisi del procés d'incorporació de la Comunitat Valenciana al sistema capitalista, de les tensions polítiques i socials, de les profundes transformacions econòmiques, les seues contradiccions i limitacions, dels antagonismes socials i polítics.

Escometre l'estudi del canvi que es produeix en la societat valenciana durant el llarg segle XIX suposa escometre l'anàlisi de la configuració de la societat burgesa, la formació i consolidació del capitalisme, la desfeta de l'Antic Règim, l'articulació d'un sistema de poder i la posada en marxa d'un nou sistema polític. Suposa donar compte de l'ascens de la burgesia com a classe hegemònica en una nova societat; explicar la formació de la classe obrera, els seus mecanismes de lluita, les seues organitzacions; comprendre la consolidació de la cultura contemporània.

L'estudi de tots estos fets complexos haurà d'escometre's des de la globalitat que suposa el procés determinant i en clara interrelació amb al que succeeix en el conjunt de l'Estat espanyol i en la resta de l'Europa occidental, a fi de facilitar una millor comprensió dels fenòmens analitzats. Al mateix temps, òbviament, caldrà remarcar les peculiaritats del mencionat procés a la Comunitat Valenciana. Tot això pot permetre, per una altra banda, apropar als alumnes alguns dels debats més significatius de la historiografia valenciana dels últims anys, com la revolució burgesa, les característiques del procés industrialitzador o la integració al mercat mundial. Els continguts d'este nucli són especialment adequats per a afavorir la reflexió sobre el mètode de reconstrucció històrica al contrastar diferents interpretacions i opinions, analitzant l'estat de la investigació i les condicions històriques en què es realitza. Alhora, permet establir un diàleg constant amb el present.

Els continguts d'este nucli són els següents:

- La dinàmica del canvi: de l'ascens del liberalisme fins a la crisi del sistema. La formació de la burgesia valenciana.
- Transformacions del capitalisme: agrarisme i industrialització. La integració en el mercat mundial.
- La formació de la classe obrera valenciana. Republicanisme i valencianisme polític. Consolidació de la cultura burgesa.

La Comunitat Valenciana actual

En aquest nucli es tracta d'escometre l'estudi del procés de configuració de la Comunitat Valenciana actual, analitzar els canvis que han afectat al conjunt de la societat valenciana des dels anys trenta fins a la transició política. En aquest període es tornen a plantejar vells problemes com són el desenvolupament econòmic, la industrialització o l'articulació de projectes polítics que es desenvolupen, justament, a partir de la presa en consciència d'estos problemes, d'una anàlisi de les seues raons i que propugnen canvis en el règim polític, en l'articulació de l'Estat. Canvis que estan imbricats

podrà abordarse el análisis de hechos tan destacados durante estos tres siglos de la historia valenciana como las Germanías; la expulsión de los moriscos y la posterior repoblación de la Comunidad; el auge del bandolerismo y los movimientos sociales de finales del XVII, que evidencian las contradicciones del modelo de dominación señorial de la Comunidad Valenciana; o la Guerra de Sucesión, que conecta con el malestar generado estas contradicciones y supone el fin de la época foral; las notables transformaciones del siglo XVIII, que se inicia con el triunfo borbónico y el decreto de Nueva Planta, es un siglo de fuerte crecimiento demográfico, agrario e industrial, y de incipientes cambios sociales; finalmente, la crisis del Antiguo régimen, que sienta las bases para la desaparición del modelo de sociedad estudiado.

Así pues, los contenidos que configuran este núcleo son los siguientes:

- Transformaciones del régimen señorial y conflictos sociales.
- La crisis del Antiguo régimen y las luchas antiseñoriales.

La formación de la sociedad capitalista

Los contenidos de este núcleo se centran en el estudio en profundidad de un proceso histórico de transformación social de gran trascendencia, como es la formación de la sociedad capitalista. Se trata de un proceso global de cambio, con diferentes ritmos, avances y retrocesos. Un proceso revolucionario que va a transformar la sociedad valenciana en todos los aspectos y cuyo análisis constituye el núcleo central de este bloque. Un análisis del proceso de incorporación de la Comunidad Valenciana al sistema capitalista, de las tensiones políticas y sociales, de las profundas transformaciones económicas, sus contradicciones y limitaciones, de los antagonismos sociales y políticos.

Abordar el estudio del cambio que se produce en la sociedad valenciana durante el largo siglo diecinueve supone abordar el análisis de la configuración de la sociedad burgesa, la formación y consolidación del capitalismo, el desmantelamiento del Antiguo régimen, la articulación de un sistema de poder y la puesta en marcha de un nuevo sistema político. Supone dar cuenta del ascenso de la burguesía como clase hegemónica en una nueva sociedad; explicar la formación de la clase obrera, sus mecanismos de lucha, sus organizaciones; comprender la consolidación de la cultura contemporánea.

El estudio de todos estos hechos complejos deberá de acometerse desde la globalidad que supone el proceso determinante y en clara interrelación con lo que sucede en el conjunto del Estado español y en el resto de la Europa occidental, a fin de facilitar una mejor comprensión de los fenómenos analizados. Al mismo tiempo, obviamente, será necesario remarcar las peculiaridades de dicho proceso en la Comunidad Valenciana. Todo ello puede permitir, por otra parte, acercar a los alumnos a algunos de los debates más significativos de la historiografía valenciana de los últimos años, como la revolución burgesa, las características del proceso industrializador o la integración al mercado mundial. Los contenidos de este núcleo son especialmente adecuados para favorecer la reflexión sobre el método de reconstrucción histórica al contrastar diferentes interpretaciones y opiniones, analizando el estado de la investigación y las condiciones históricas en que ésta se realiza. A su vez, permite establecer un diálogo constante con el presente.

Los contenidos de este núcleo son los siguientes:

- La dinámica del cambio: del ascenso del liberalismo a la crisis del sistema. La formación de la burguesía valenciana.
- Transformaciones del capitalismo: agrarismo e industrialización. La integración en el mercado mundial.
- La formación de la clase obrera valenciana. Republicanismo y valencianismo político. Consolidación de la cultura burgesa.

La Comunidad Valenciana actual

En este núcleo se trata de abordar el estudio del proceso de configuración de la Comunidad Valenciana actual, analizar los cambios que han afectado al conjunto de la sociedad valenciana desde los años treinta hasta la transición política. En este período se vuelven a plantear viejos problemas como son el desarrollo económico, la industrialización o la articulación de proyectos políticos que se desarrollan precisamente a partir de la toma de conciencia de estos problemas, de un análisis de sus razones y que propugnan cambios en el régimen político, en la articulación del Estado. Cambios que

cats amb la història més general d'Espanya, però que no han de fer oblidar els trets peculiars front a altres àmbits del territori que determinen que la Comunitat Valenciana tinga una identitat pròpia. Els profunds canvis en l'estructura productiva valenciana en les dècades centrals del segle, així com en la pròpia societat, junt a una major força i consciència donarà lloc a diferents projectes polítics en l'exercici dels quals ha d'anar concretant-se la proposta de la Comunitat Valenciana com a projecte global. El procés de recuperació democràtica aconseguirà trets específics en la Comunitat Valenciana precisament en relació amb els canvis succeïts; i prendrà un rumb en el qual els projectes nascuts de l'oposició al règim franquista, marcats per diferents interessos socials, jugaran un paper destacat en la transició i en l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia.

Els continguts d'este nucli han d'afavorir la comprensió de conceptes referents al temps, i han de permetre, fonamentalment, que l'alumnat establisca relacions entre els elements i els factors dels problemes històrics tractats, en un tipus d'explicació que rebutge versions mecanicistes fundades en comportaments anòmals dels subjectes històrics. Els continguts d'este nucli han de constituir un marc idoni per a l'aproximació al medi local i per a realitzar investigacions amb factors més complexos i amb un grau d'interrelació major. Així mateix, han de facilitar una aproximació als mètodes d'altres disciplines, com ara l'arqueologia industrial o la font oral, mesurant, alhora, la importància de les fonts i el paper de l'historiador.

Per tot això, els continguts que han de figurar en aquest nucli són:

- El projecte republicà, el franquisme, la recuperació democràtica i la institucionalització de l'Autonomia.
- El desenvolupament econòmic i el canvi social. Predomini industrial i crisi de l'agricultura.

El medi físic, el territori i la població

En aquest nucli es tracta d'escometre l'anàlisi del medi físic i la seua relació amb els sers humans que el poblen. La mencionada relació posseeix una dimensió temporal indubtable. El medi és el resultat de variables que sorgeixen de la pròpia naturalesa i d'altres que nasquen de la pròpia societat, per la qual cosa cal analitzar la interrelació entre estos dos tipus de variables per explicar l'espai geogràfic resultant i la configuració històrica del territori valencià. Així, sobre un medi físic determinat per la naturalesa –resultat de la interacció entre relleu, clima, hidrografia, vegetació i sòl– s'exerceix l'acció de les diferents societats per tal d'aprofitar les possibilitats de satisfacció de les seues necessitats o salvar els obstacles que presenta. En aqueix sentit, s'escometran un conjunt de caràcters rellevants del medi físic valencià. Concretament, la dualitat entre litoral-interior o pla-muntanya, les peculiaritats climàtiques, que tinguen un component de risc destacable. Tots ells han condicionat l'acció dels seus pobladors. Una acció que, per una altra banda, ha sigut distinta segons el nivell d'evolució tècnica i cultural de cada societat. D'esta manera, es relativitza la influència de l'espai físic que és concebut no com l'escenari dels fets humans, sinó com un factor dinàmic que els explica i és explicat per estos.

D'esta manera, com a resultat de la interacció entre naturalesa i població a través de diferents activitats socials ha anat conformant-se un territori els límits del qual han estat sotmesos a l'esdevenir històric en funció del diferent aprofitament del territori que no sempre ha tingut el mateix valor des de la perspectiva dels interessos dels diferents grups socials i de les funcions que se l'han assignat.

La realitat espacial resulta conformada, per la interacció entre els factors mediambientals i socials, la qual cosa dona lloc a diferents canvis, però també a continuïtats, depenent del marc temporal que es prenga com a referència en l'anàlisi. D'entre eixos factors, són els d'origen social els més rellevants, des de la perspectiva triada. Per tant, la població és el principal agent dels canvis espacials. Així, esta no s'ha d'estudiar únicament des del punt de vista de la demografia descriptiva, sinó, sobre tot, des de les implicacions que sobre el medi ha tingut la seua distribució, mobilitat, estructura i formes d'assentament.

están imbricados con la historia más general del estado español, pero que no deben hacer olvidar los rasgos peculiares frente a otros ámbitos del territorio que determinan que la Comunidad Valenciana tenga una identidad propia. Los profundos cambios en la estructura productiva valenciana en las décadas centrales del siglo, así como en la propia sociedad, unido a una mayor fuerza y conciencia dará lugar a diversos proyectos políticos en cuyo ejercicio se irá concretando la propuesta de la Comunidad Valenciana como proyecto global. El proceso de recuperación democrática alcanzará rasgos específicos en la Comunidad Valenciana precisamente en relación con los cambios acaecidos; y tomará un rumbo en el que los proyectos nacidos de la oposición al régimen franquista, marcados por diferentes intereses sociales, jugarán un papel destacado en la transición y en la elaboración del Estatuto de Autonomía.

Los contenidos de este núcleo deben favorecer la comprensión de conceptos referentes al tiempo, y deben permitir, fundamentalmente, que el alumnado establezca relaciones entre los elementos y los factores de los problemas históricos tratados, en un tipo de explicación que rechace versiones mecanicistas fundadas en comportamientos anómalos de los sujetos históricos. Los contenidos de este núcleo deben constituir un marco idóneo para la aproximación al medio local y para realizar investigaciones con factores más complejos y con un grado de interrelación mayor. Así mismo, deben facilitar una aproximación a los métodos de otras disciplinas, como la arqueología industrial o la fuente oral, ponderando a su vez la importancia de las fuentes y el papel del historiador.

Por todo ello, los contenidos que deben figurar en este núcleo son:

- El proyecto republicano, el franquismo, la recuperación democrática y la institucionalización de la Autonomía.
- El desarrollo económico y el cambio social. Predominio industrial y crisis de la agricultura.

El medio físico, el territorio y la población

En este núcleo se trata de abordar el análisis del medio físico y su relación con los seres humanos que lo pueblan. Dicha relación posee una dimensión temporal indudable. El medio es el resultado de variables que surgen de la propia naturaleza y de otras que nacen de la propia sociedad, por lo que hay que analizar la interrelación entre estos dos tipos de variables para explicar el espacio geográfico resultante y la configuración histórica del territorio valenciano. Así pues, sobre un medio físico determinado por la naturaleza –resultado de la interacción entre relieve, clima, hidrografía, vegetación y suelo– se ejerce la acción de las diferentes sociedades para aprovechar las posibilidades de satisfacción de sus necesidades o salvar los obstáculos que presenta. En este sentido, se abordarán un conjunto de caracteres relevantes del medio físico valenciano. Concretamente, la dualidad entre litoral-interior o llano-montaña, las peculiaridades climáticas, con un componente de riesgo destacable. Todos ellos han condicionado la acción de sus pobladores. Una acción que, por otra parte, ha sido distinta según el nivel de evolución técnica y cultural de cada sociedad. De tal modo, que se relativiza la influencia del espacio físico que es concebido no como el escenario de los hechos humanos, sino como un factor dinámico que los explica y es explicado por ellos.

De esta manera, como resultado de la interacción entre naturaleza y población a través de diversas actividades sociales ha ido conformándose un territorio cuyos límites también han estado sometidos al devenir histórico en función del distinto aprovechamiento del territorio que no siempre ha tenido el mismo valor desde la perspectiva de los intereses de los diversos grupos sociales y de las funciones que le han asignado.

La realidad espacial resulta conformada, pues, por la interacción entre los factores medioambientales y sociales, lo que da lugar a diversos cambios, pero también a continuidades, dependiendo del marco temporal que se tome como referencia en el análisis. De entre estos factores, son los de origen social los más relevantes, desde la perspectiva elegida. Por lo tanto, la población es el principal agente de los cambios espaciales. Así pues, ésta no se debe estudiar únicamente desde el punto de vista de la demografía descriptiva, sino sobre todo desde las implicaciones que sobre el medio ha tenido su distribución, movilidad, estructura y formas de asentamiento.

Els continguts que corresponen a aquest primer nucli són:

- Les peculiaritats i contrastes del medi físic.
- Distribució i característiques de la població. Comportaments i tendències demogràfiques.

- La configuració del territori de la Comunitat Valenciana.

La utilització dels recursos i l'ordenació del territori

Els continguts d'este nucli complementen i desenvolupen els de l'anterior. En aquell, el criteri de selecció era el d'establir els components que intervien en la configuració del territori valencià, caracteritzant-lo i diferenciant-lo, tant interiorment, com en relació amb altres territoris. Altrament, en aquest nucli s'atén al procés dinàmic que suposa l'aprofitament social dels recursos del medi físic. L'espai geogràfic constitueix un factor de les activitats econòmiques, que, també, tracten d'adequar-lo per a un aprofitament més eficaç a través de l'ordenació del territori. Per tant, serà l'aprofitament dels recursos físics i humans, a través de les activitats econòmiques, l'eix vertebrador d'este nucli.

S'estudiaran, els diferents aprofitaments dels recursos naturals, especialment aquells que han influït i influeixen en l'actual realitat de la Comunitat: els espais agraris (regadiu, secà), les activitats industrials i el turisme. Totes estes suposen l'aprofitament dels recursos espacials i plantegen conflictes derivats d'estratègies que pretenen adequar l'ús de l'espai a les seues finalitats en un context d'una societat capitalista. En tal sentit, estes activitats han contribuït a l'organització del territori a través de diferents polítiques d'ordenació del territori. Esta ordenació s'ha plasmat en un sistema urbà, que és, alhora, la base de la Comunitat Valenciana al vertebrar i jerarquitzar d'una manera determinada els diferents espais intrarregionals, impulsant el desenvolupament d'alguns i dificultant el d'altres.

Els continguts d'este bloc són:

- Espais agraris, espais industrials i espais d'oci.
- El sistema urbà i el desenvolupament regional.

Problemes actuals de la Comunitat Valenciana

En aquest nucli s'han d'escometre els problemes que la societat valenciana afronta en l'actualitat. Es tracta d'estudiar aquells problemes referents a l'existència de desigualtats socials i econòmiques, els desequilibris territorials, els problemes de l'impacte de la creació del mercat únic europeu i les dificultats en la vertebració de la Comunitat Valenciana. A més a més, en aquest nucli s'escometen algunes de les conseqüències mediambientals com a resultat de les activitats humanes. Problemes com ara el risc de desertització, salinització de les aigües, la pèrdua de sòls o la deforestació han de ser tractats des d'una perspectiva de la interacció entre l'espai geogràfic i la societat en l'aprofitament i utilització dels recursos.

Els continguts d'este nucli presenten diferències respecte als anteriors, ja que tracten situacions molt properes, que plantegen dificultats d'anàlisi ja que es tracta de processos en desenvolupament, oberts i susceptibles de nous canvis com a conseqüència de les accions socials. Estes accions estan motivades, entre altres factors, per la percepció del desenvolupament d'estos processos i dels problemes que plantegen a la societat valenciana. Per això, les explicacions tindran un caràcter aproximatiu i provisional, evitant dogmatismes i plantejaments emocionals.

El desplegament dels continguts d'este nucli suposa l'anàlisi dels problemes actuals de la societat valenciana i una reflexió que tracta de mirar cap el present.

Els continguts que integren aquest nucli són els següents:

- Desequilibris socioeconòmics i espacials. Problemes mediambientals.
- Dificultats de vertebració de la Comunitat Valenciana.
- El repte de la integració en el marc de la Unió Europea.

IV. Criteris d'avaluació

1. Explicar l'organització de l'espai com a resultat de diferents processos sociohistòrics, en què es va definint el territori i el sentiment de pertinença.

A través d'este criteri es valorarà el grau d'aprenentatge aconseguit pels alumnes en la seua comprensió del comportament terri-

Los contenidos que corresponden a este núcleo son:

- Las peculiaridades y contrastes del medio físico.
- Distribución y características de la población. Comportamientos y tendencias demográficas.

- La configuración del territorio de la Comunidad Valenciana.

La utilización de los recursos y la ordenación del territorio

Los contenidos de este núcleo complementan y desarrollan los del anterior. En aquél, el criterio de selección era el de establecer los componentes que intervien en la configuración del territorio valenciano, caracterizándolo y diferenciándolo, tanto interiormente, como en relación a otros territorios. En cambio, en este núcleo se atiende al proceso dinámico que supone el aprovechamiento social de los recursos del medio físico. El espacio geográfico constituye un factor de las actividades económicas, que, a su vez, tratan de adecuarlo para un aprovechamiento más eficaz mediante la ordenación del territorio. Por lo tanto, será el aprovechamiento de los recursos físicos y humanos, a través de las actividades económicas, el eje vertebrador de este núcleo.

Se estudiarán, pues, los distintos aprovechamientos de los recursos naturales, especialmente aquellos que más han influido e influyen en la actual realidad de la Comunidad: los espacios agrarios (regadío, secano), las actividades industriales y el turismo. Todas ellas suponen el aprovechamiento de los recursos espaciales y plantean conflictos derivados de estrategias que pretenden adecuar el uso del espacio a sus fines en un contexto de una sociedad capitalista. En este sentido, tales actividades han contribuido a la organización del territorio mediante diversas políticas de ordenación del territorio. Esta ordenación se ha plasmado en un sistema urbano, que es, a su vez, la armazón de la Comunidad Valenciana al vertebrar y jerarquizar de un modo determinado los diversos espacios interregionales, impulsando el desarrollo de algunos y dificultando el de otros.

Los contenidos de este núcleo son:

- Espacios agrarios, espacios industriales y espacios de ocio.
- El sistema urbano y el desarrollo regional.

Problemas actuales de la Comunidad Valenciana

En este núcleo se deben abordar los problemas con que la sociedad valenciana se enfrenta en la actualidad. Se trata de estudiar aquellos problemas referentes a la existencia de desigualdades sociales y económicas, los desequilibrios territoriales, los problemas del impacto de la creación del mercado único europeo y las dificultades en la vertebración de la Comunidad Valenciana. Además, en este núcleo se abordan algunas de las consecuencias medioambientales como resultado de las actividades humanas. Problemas como el riesgo de desertización, salinización de las aguas, la pérdida de suelos o la deforestación deben ser tratados con la perspectiva de la interacción entre el espacio geográfico y la sociedad en el aprovechamiento y utilización de los recursos.

Los contenidos de este núcleo presentan diferencias respecto a los anteriores, ya que tratan situaciones muy cercanas, que plantean dificultades de análisis por cuanto se trata de procesos en desarrollo, abiertos y susceptibles de nuevos cambios como consecuencia de las acciones sociales. Tales acciones están motivadas, entre otros factores, por la percepción del desarrollo de tales procesos y de los problemas que plantean a la sociedad valenciana. Por ello, las explicaciones tendrán un carácter aproximativo y provisional, evitando dogmatismos y planteamientos emocionales.

El desarrollo de los contenidos de este núcleo supone el análisis de los problemas actuales de la sociedad valenciana y una reflexión que trata de volver la mirada al presente.

Los contenidos que integran este núcleo son los siguientes:

- Desequilibrios socioeconómicos y espaciales. Problemas medioambientales.
- Dificultades de vertebración de la Comunidad Valenciana.
- El reto de la integración en el marco de la Unión Europea.

IV. Criterios de evaluación

1. Explicar la organización del espacio como resultado de diversos procesos sociohistóricos, en los que se va definiendo el territorio y el sentimiento de pertenencia.

Mediante este criterio se valorará el grado de aprendizaje alcanzado por los alumnos en su comprensión del comportamiento terri-

torial i explicació del fet valencià. Per a això, els alumnes hauran de constatar que la Comunitat Valenciana, com a espai geogràfic delimitat no és tan sols un escenari estàtic, on es desenvolupen les accions dels éssers humans, sinó que constitueix una realitat, fruit de les interaccions entre els elements del medi físic i l'acció humana en el temps.

En un primer grau, els alumnes hauran d'identificar aquells processos de caràcter espacial i històric que són significatius per a explicar la configuració del territori valencià i el desenvolupament d'una identitat i un sentiment de pertinença. Això implica que els alumnes valoraran les possibilitats que ofereix el medi per a la vida humana (allò que suposa saber reconèixer les seues característiques més rellevants), així com les modificacions i transformacions que l'acció humana, en diferents moments i de diferent forma, ha anat produint sobre el medi físic per a adequar-lo a les seues necessitats o com s'ha adaptat a ell.

En un segon grau, els estudiants hauran d'explicar l'actual distribució de la població valenciana i les seues principals característiques com a resultat, a més d'altres factors històrics, de les successives adaptacions al medi. Es tracta d'explicar quins han sigut els diferents comportaments demogràfics (la seua mobilitat, distribució, estructura i formes d'assentament) en la seua interrelació amb el medi en el passat i en l'actualitat. Recolzarà els seus arguments en exemples fonamentats de com els grups humans s'adapten a les condicions del medi natural i com s'han considerat en els diferents moments històrics les diferents possibilitats i limitacions que aquest ofereix, podent arribar a apreciar les actuals accions sobre el medi i les conseqüències que això pot tindre per a la societat valenciana. Finalment seguint el raonament anterior, els alumnes analitzaran les motivacions i interessos dels qui porten a terme estes accions.

2. Identificar i analitzar els factors i característiques dels grans processos històrics configuradors de la societat valenciana actual. Explicar els canvis i permanències més importants de la història de la Comunitat Valenciana.

Es tracta d'avaluar, per una banda, la capacitat d'establir relacions entre els diferents factors o variables dels processos històrics. Així els estudiants analitzaran les transformacions interrelacionant els elements en una explicació multifactorial. Valoraran la importància de les intencions dels subjectes històrics i consideraran els motius de les accions, individuals o col·lectives, en una explicació intencional. Finalment, conjugaran la intencionalitat i la multifactorialitat en l'explicació històrica dels canvis.

Per una altra banda, hauran d'identificar i explicar les transformacions profundes de l'organització productiva, social i política, del pensament i la cultura de la societat valenciana com a resultat d'uns processos històrics particulars. Diferenciaran els elements més dinàmics, aquells que sofreixen una major acceleració, de les continuïtats, això és, els elements persistents o resistents al canvi, en processos de llarga o curta durada. Reconixeran les influències i repercussions dels elements canviants respecte d'altres variables en ordre a explicar que els factors històrics interactuen entre si amb diferent intensitat, modificant-se i creant una nova situació històrica. I en un últim grau, constataran, que en la nova situació, els elements nous i vells constitueixen noves combinacions portadores de nous canvis. En definitiva, identificaran la dinàmica històrica com un procés complex, conflictiu i dialèctic.

3. Localitzar i caracteritzar els diferents espais agraris, industrials i d'oci a partir de l'anàlisi de factors mediambientals, socioeconòmics i polítics.

A partir d'aqueix criteri es pretén esbrinar si els alumnes expliquen la localització de diverses activitats econòmiques en determinats espais. També es vol avaluar el grau de coneixement sobre l'espai valencià, tant en la seua dimensió interna, com en la seua posició relativa respecte a altres espais més amplis. En un primer nivell, situaran i definiran les principals àrees o regions segons l'activitat econòmica predominant, analitzant alguns dels factors rellevants que la fan possible. En un segon nivell, explicaran la mencionada situació a través de la interrelació de factors mediam-

torial i explicació del fet valencià. Para ello, los alumnos deben constatar que de la Comunidad Valenciana, como espacio geográfico delimitado no es un mero escenario estático, donde se desarrollan las acciones de los seres humanos, sino que constituye una realidad, fruto de las interacciones entre los elementos del medio físico y la acción humana en el tiempo.

En un primero grado, los alumnos deberán identificar aquellos procesos de carácter espacial e histórico que son significativos para explicar la configuración del territorio valenciano y el desarrollo de una identidad y un sentimiento de pertenencia. Esto implica que los alumnos valorarán las posibilidades que ofrece el medio para la vida humana (lo que supone saber reconocer sus características más relevantes), así como las modificaciones y transformaciones que la acción humana, en distintos momentos y de distinta forma, ha ido produciendo sobre el medio físico para adecuarlo a sus necesidades o cómo se ha adaptado a él.

En un segundo grado, los estudiantes deberán explicar la actual distribución de la población valenciana y sus principales características como resultado, además de otros factores históricos, de las sucesivas adaptaciones al medio. Se trata de explicar cuáles han sido los distintos comportamientos demográficos (su movilidad, distribución, estructura y formas de asentamiento) en su interrelación con el medio en el pasado y en la actualidad. Apoyarán sus argumentos en ejemplos fundamentados de cómo los grupos humanos se adaptan a las condiciones del medio natural y cómo se han considerado en los distintos momentos históricos las diferentes posibilidades y limitaciones que éste ofrece, pudiendo llegar a apreciar las actuales acciones sobre el medio y las consecuencias que esto puede tener para la sociedad valenciana. Finalmente siguiendo el razonamiento anterior, los alumnos analizarán las motivaciones e intereses de quienes llevan a cabo tales acciones.

2. Identificar y analizar los factores y características de los grandes procesos históricos configuradores de la sociedad valenciana actual. Explicar los cambios y permanencias más importantes de la historia de la Comunidad Valenciana.

Se trata de evaluar, por un lado, la capacidad de establecer relaciones entre los distintos factores o variables de los procesos históricos. Así los estudiantes analizarán las transformaciones interrelacionando los elementos en una explicación multifactorial. Valorarán la importancia de las intenciones de los sujetos históricos y considerarán los motivos de las acciones, individuales o colectivas, en una explicación intencional. Finalmente, conjugarán la intencionalidad y la multifactorialidad en la explicación histórica de los cambios.

Por otro lado, deberán identificar y explicar las transformaciones profundas de la organización productiva, social y política, del pensamiento y la cultura de la sociedad valenciana como resultado de unos procesos históricos particulares. Diferenciarán los elementos más dinámicos, aquellos que sufren una mayor aceleración, de las continuidades, o sea, los elementos persistentes o resistentes al cambio, en procesos de larga o corta duración. Reconocerán las influencias y repercusiones de los elementos cambiantes respecto a otras variables en orden a explicar que los factores históricos interactúan entre sí con diferente intensidad, modificándose y creando una nueva situación histórica. Y en último grado, constatarán que en la nueva situación, los elementos nuevos y viejos constituyen nuevas combinaciones portadoras de nuevos cambios. En definitiva, identificarán la dinámica histórica como un proceso complejo, conflictivo y dialéctico.

3. Localizar y caracterizar los distintos espacios agrarios, industriales y de ocio a partir del análisis de factores medioambientales, socioeconómicos y políticos.

Con este criterio se pretende averiguar si los alumnos explican la localización de diversas actividades económicas en determinados espacios. También se quiere evaluar el grado de conocimiento sobre el espacio valenciano, tanto en su dimensión interna, como en su posición relativa respecto a otros espacios más amplios. En un primer nivel, situarán y definirán las principales áreas o regiones según la actividad económica predominante, analizando algunos de los factores relevantes que la hacen posible. En un segundo nivel, explicarán dicha situación mediante la interrelación de factores

bientals (el clima, els sòls i el relleu fonamentalment), socioeconòmics o polítics. Des d'eixa explicació els alumnes matisaran el valor relatiu de cada factor en funció de l'escala espacial que empren en la seua anàlisi, tot diferenciant el pes dels factors en relació a espais més o menys extensos. La combinació de diverses escales d'anàlisi permetrà una explicació de la localització de les diverses activitats econòmiques més vàlida.

Finalment, els alumnes introduiran en la seua anàlisi i, posteriorment, en la seua explicació el component temporal que conté tot el procés de localització espacial. Això suposa que els alumnes reconeixeran tant el caràcter canviant del medi geogràfic (resultat de la interacció entre els factors mediambientals i antròpics), com la modificació de la valoració social de l'espai (com a conseqüència de canvis socioeconòmics i tècnics) que subjau en la presa de decisions entorn a la seua ordenació per al seu ús.

4. Explicar i comprendre els conflictes socials, valorant críticament els interessos dels grups i la seua incidència en els fets estudiats. Comprendre els trets més destacats dels processos i manifestacions culturals.

A partir d'este criteri es pretén avaluar si els alumnes comprenen que la societat valenciana s'ha configurat en funció d'una sèrie d'antagonismes socials, de conflictes entre blocs més o menys circumstancials de poder, conformant una sèrie de valors culturals i morals. Per a això, els alumnes identificaran, en les diferents etapes de la Comunitat Valenciana contemporània, les desigualtats econòmiques i culturals, i les consegüents divisions socials. En primer lloc, els alumnes reconeixeran els distints interessos i aspiracions dels grups socials i establiran relacions pertinents, per una banda, entre les reivindicacions plantejades respecte a la situació històrica; i per una altra banda, entre les accions i projectes dels grups socials respecte als conflictes sorgits.

En segon lloc, els alumnes analitzaran les manifestacions culturals des de coordenades àmplies, establint relacions entre distints factors. Diferenciaran els components culturals de les distintes formacions socials i les discriminacions que poden generar-se en aspectes puntuals com ara l'educació, la creació artística, i l'accés, en general, a la cultura.

5. Identificar els trets de la societat valenciana actual en el conjunt de l'Estat espanyol i d'Europa. Situar els processos històrics i geogràfics reconeixent la seua especificitat en àmbits espacials més amplis.

Es tracta d'avaluar la capacitat de relacionar els processos històrics i d'organització de l'espai valencià amb aquells processos semblants que es desenvolupen en àmbits espacials més amplis. Aquest criteri pretén servir de guia per a avaluar el grau de comprensió dels estudiants respecte al paper de la Comunitat Valenciana en una escala major, integrant en l'explicació d'un procés estudiat concret els factors exògens i endògens. Per a això, en un primer grau, els alumnes establiran comparacions amb processos generals tals com: les revolucions burgeses, la crisi de l'Estat liberal i l'ascens dels feixismes, els moviments migratoris, el creixement econòmic dels seixanta i la crisi dels setanta, etc., diferenciant els trets comuns i els específics; identificaran les implicacions i repercussions internes dels mencionats processos com elements que permeten enriquir l'explicació històrica i geogràfica.

Els alumnes, en un segon nivell, hauran d'interrelacionar l'actual realitat valenciana amb una forma específica d'organització política de l'Estat espanyol i assenyalaran com s'emmarca tot això en el projecte de construcció d'una Europa unida. També valoraran els avantatges i inconvenients que, al seu judici, pot reportar-les un procés semblant. A l'efecte, exposaran exemples concrets sobre aspectes de la seua vida quotidiana, analitzant les diferències (equilibris i desigualtats) que existeixen amb altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i amb els altres estats d'Europa. Per últim, explicaran com afecta al conjunt de la societat valenciana les recents transformacions ocorregudes a Europa en el marc d'una economia internacional cada volta més interdependent.

medioambientales (el clima, los suelos y el relieve, fundamentalmente), socioeconómicos o políticos. En esta explicación los alumnos matizarán el valor relativo de cada factor en función de la escala espacial que empleen en su análisis, diferenciando el peso de los factores en relación a espacios más o menos extensos. La combinación de diversas escalas de análisis permitirá una explicación de la localización de las diversas actividades económicas más válida.

Finalmente, los alumnos introducirán en su análisis y, posteriormente, en su explicación el componente temporal que contiene todo proceso de localización espacial. Esto supone que los alumnos reconocerán tanto el carácter cambiante del medio geográfico (resultado de la interacción entre los factores medioambientales y antrópicos), como la modificación de la valoración social del espacio (como consecuencia de cambios socioeconómicos y técnicos) que subyace en la toma de decisiones acerca de su ordenación para su uso.

4. Explicar y comprender los conflictos sociales, valorando críticamente los intereses de los grupos y su incidencia en los hechos estudiados. Comprender los rasgos más destacados de los procesos y manifestaciones culturales.

Con este criterio se pretende evaluar si los alumnos comprenden que la sociedad valenciana se ha configurado en función de una serie de antagonismos sociales, de conflictos entre bloques más o menos circunstanciales de poder, conformando una serie de valores culturales y morales. Para ello, los alumnos identificarán, en las diferentes etapas de la Comunidad Valenciana contemporánea, las desigualdades económicas y culturales, y las consiguientes divisiones sociales. En primer lugar, los alumnos reconocerán los distintos intereses y aspiraciones de los grupos sociales y establecerán relaciones pertinentes, por un lado, entre la reivindicaciones planteadas respecto a la situación histórica; y por otro lado, entre las acciones y proyectos de los grupos sociales respecto a los conflictos surgidos.

En segundo lugar, los alumnos analizarán las manifestaciones culturales desde coordenadas amplias, estableciendo relaciones entre distintos factores. Diferenciarán los componentes culturales de las distintas formaciones sociales y las discriminaciones que pueden generarse en aspectos puntuales como la educación, la creación artística, y el acceso, en general, a la cultura.

5. Identificar los rasgos de la sociedad valenciana actual en el conjunto del Estado español y de Europa. Situar los procesos históricos y geográficos reconociendo su especificidad en ámbitos espaciales más amplios.

Se trata de evaluar la capacidad de relacionar los procesos históricos y de organización del espacio valenciano con aquellos procesos similares que se desarrollan en ámbitos espaciales más amplios. Este criterio pretende servir de guía para evaluar el grado de comprensión de los estudiantes acerca del papel de la Comunidad Valenciana en una escala mayor, integrando en la explicación de un proceso estudiado concreto los factores exógenos y endógenos. Para ello, en un primer grado, los alumnos establecerán comparaciones con procesos generales tales como: las revoluciones burguesas, la crisis del Estado liberal y el ascenso de los fascismos, los movimientos migratorios, el crecimiento económico de los sesenta y la crisis de los setenta, etc. diferenciando los rasgos comunes y los específicos; identificarán las implicaciones y repercusiones internas de dichos procesos como elementos que permiten enriquecer la explicación histórica y geográfica.

Los alumnos, en un segundo nivel, deberán interrelacionar la actual realidad valenciana con una forma específica de organización política del Estado español y señalarán cómo se enmarca todo ello en el proyecto de construcción de una Europa unida. También valorarán las ventajas e inconvenientes que, a su juicio, puede reportarles un proceso semejante. A tal fin, expondrán ejemplos concretos sobre aspectos de su vida cotidiana, analizando las diferencias (equilibrios y desigualdades) que existen con otras comunidades autónomas del Estado español y con los otros estados de Europa. Por último, explicarán cómo afecta al conjunto de la sociedad valenciana las recientes transformaciones acaecidas en Europa en el marco de una economía internacional cada vez más interdependiente.

6. Identificar els problemes bàsics de la societat valenciana actual i explicar els diferents projectes de resolució que plantegen estos problemes, així com la seua repercussió.

A partir d'aquest criteri es tracta d'avaluar si els alumnes comprenen els diferents problemes en la seua complexitat. En un primer nivell, els alumnes establiran relacions pertinents entre els diferents factors d'un problema i identificaran les contradiccions que expliquen una situació conflictiva. En un segon nivell, diferenciarien la incidència dels elements estructurals dels fets immediats, és a dir les conseqüències a curt i a llarg termini. Així mateix, n'escometran l'anàlisi considerant diverses escales espacials que revelen les diverses dimensions i complexitat dels problemes.

Finalment, explicaran i valoraran críticament les actuacions davant els problemes referents als interessos i supòsits ideològics que es dedueixen dels projectes. N'establiran relacions entre els problemes existents i les mesures preses per a solucionar-los i entre les accions empreses i els fets esdevinguts. Analitzaran i debatran els conflictes d'interessos entre els distints sectors o grups socials implicats i l'oportunitat de les mesures que es proposen per a evitar o corregir els problemes, tals com els desequilibris mediambientals o la reconversió de sectors econòmics.

7. Utilitzar els conceptes necessaris per a explicar els processos històrics i espacials, comprenent i assumint les especials característiques de la conceptualització.

A partir d'este criteri es vol avaluar el grau de conceptualització dels processos històrics i geogràfics. Els alumnes hauran d'utilitzar els conceptes històrics i geogràfics amb propietat, aplicant-los en l'explicació de processos històrics i processos espacials segons diferents escales d'anàlisi. En tal sentit, en constataran la modificació del significat d'un concepte com a conseqüència de la variació de l'objecte estudiat i de l'àmbit temporal i espacial en el qual s'emmarca. És a dir, en construiran els conceptes en relació als fets històrics i geogràfics analitzats. En un grau superior, n'establiran relacions amb altres conceptes realitzant les necessàries generalitzacions conceptuais sobre els fets concrets.

La utilització dels conceptes es valorarà en el context d'una explicació. En un primer grau, els alumnes utilitzaran dades, informacions o fets rellevants en la seua exposició, diferenciant una opinió d'una explicació fonamentada. En un segon grau, n'aplicaran els conceptes històrics i geogràfics a diversos fets de diferents processos històrics i espacials. Finalment, reconeixeran l'especificitat de la conceptualització en Història i Geografia per la qual els termes adquireixen un significat diferent en funció de la temporalitat o l'escala en què s'emmarque l'anàlisi d'un procés concret.

8. Reconèixer la possibilitat de diferents interpretacions sobre un mateix fet i la necessitat de sotmetre-les a una anàlisi crítica.

Des d'este criteri es vol comprovar si l'alumnat reconeix que són possibles diferents interpretacions d'un mateix procés o fet històric o espacial. La interpretació ha de sotmetre's a l'anàlisi crítica. Per a això, en primer lloc, els alumnes diferenciarien entre la informació al voltant d'un fet i la seua interpretació. En un segon grau, verificaran la congruència d'una interpretació d'un fet amb altres informacions relatives al mateix. Finalment, contrastaran diverses interpretacions sobre fets i processos històrics i espacials raonant en grau de validesa i elaborant una interpretació personal a partir d'elements d'altres interpretacions.

9. Reconèixer que la informació de les fonts sols resulta fructífera davant preguntes o problemes prèviament plantejats. Utilitzar fonts diverses per a elaborar explicacions històriques i geogràfiques.

Aquest criteri al·ludeix a la comprensió de l'especial relació entre l'historiador i el geògraf i les fonts d'informació en el procés de construcció del coneixement històric i geogràfic. En un primer grau, reconeixeran la importància de les fonts per poder obtenir informació sobre el passat, citant-les en les seues argumentacions. En un segon grau, valoraran la rellevància de la informació en fun-

6. Identificar los problemas básicos de la sociedad valenciana actual y explicar los diferentes proyectos de resolución que plantean tales problemas, así como su repercusión.

Con este criterio se trata de evaluar si los alumnos comprenden los diferentes problemas en su complejidad. En un primer nivel, los alumnos establecerán relaciones pertinentes entre los diferentes factores de un problema e identificarán las contradicciones que explican una situación conflictiva. En un segundo nivel, diferenciarán la incidencia de los elementos estructurales de los acontecimientos inmediatos, es decir las consecuencias a corto y largo plazo. Así mismo, abordarán el análisis considerando diversas escalas espaciales que revelen las diversas dimensiones y complejidad de los problemas.

Finalmente, explicarán y valorarán críticamente las actuaciones ante los problemas en relación con los intereses y supuestos ideológicos que se deducen de los proyectos. Establecerán relaciones entre los problemas existentes y las medidas tomadas para solucionarlos y entre las acciones emprendidas y los hechos acontecidos. Analizarán y debatirán los conflictos de intereses entre los distintos sectores o grupos sociales implicados y la oportunidad de las medidas que se proponen para evitar o corregir problemas, tales como los desequilibrios medioambientales o la reconversión de sectores económicos.

7. Utilizar los conceptos necesarios para explicar los procesos históricos y espaciales, comprendiendo y asumiendo las especiales características de la conceptualización.

Con este criterio se quiere evaluar el grado de conceptualización de los procesos históricos y geográficos. Los alumnos deberán utilizar los conceptos históricos y geográficos con propiedad, aplicándolos en la explicación de procesos históricos y procesos espaciales según diferentes escalas de análisis. En este sentido, constatarán la modificación del significado de un concepto como consecuencia de la variación del objeto estudiado y del ámbito temporal y espacial en el que se enmarca. Es decir, construirán los conceptos en relación a los hechos históricos y geográficos analizados. En un grado superior, establecerán relaciones con otros conceptos realizando las necesarias generalizaciones conceptuales sobre los hechos concretos.

La utilización de los conceptos se valorará en el contexto de una explicación. En un primer grado, los alumnos utilizarán datos, informaciones o hechos relevantes en su exposición, diferenciando una opinión de una explicación fundamentada. En un segundo grado, aplicarán los conceptos históricos y geográficos a diversos hechos de diferentes procesos históricos y espaciales. Finalmente, reconocerán la especificidad de la conceptualización en Historia y en Geografía por la cual los términos adquieren un significado diferente en función de la temporalidad o la escala en la que se enmarca el análisis de un proceso concreto.

8. Reconocer la posibilidad de diferentes interpretaciones sobre un mismo hecho y la necesidad de someterlas a un análisis crítico.

Con este criterio se quiere comprobar si el alumnado reconoce que son posibles diferentes interpretaciones de un mismo proceso o hecho histórico o espacial. Esta interpretación debe someterse al análisis crítico. Para ello, en primer lugar, los alumnos diferenciarán entre la información acerca de un hecho y su interpretación. En un segundo grado, verificarán la congruencia de una interpretación de un hecho con otras informaciones relativas a él. Finalmente, contrastarán diversas interpretaciones sobre hechos y procesos históricos y espaciales razonando el grado de validez y elaborando una interpretación personal a partir de elementos de otras interpretaciones.

9. Reconocer que la información de las fuentes sólo resulta fructífera ante preguntas o problemas previamente planteados. Utilizar fuentes diversas para elaborar explicaciones históricas y geográficas.

Este criterio alude a la comprensión de la especial relación entre el historiador y el geógrafo y las fuentes de información en el proceso de construcción del conocimiento histórico y geográfico. En un primer grado, los alumnos reconocerán la importancia de las fuentes para poder obtener información sobre el pasado, citándolas en sus argumentaciones. En un segundo grado, valorarán la rele-

ció de les preguntes plantejades. Finalment, contrastaran la informació obtinguda a partir de diverses fonts per a fonamentar una explicació vàlida.

10. Identificar i utilitzar els procediments i tècniques bàsiques d'aprenentatge, comprénent i valorant l'anàlisi històrica i geogràfica com un procés en constant reelaboració.

A partir d'este criteri es tracta d'avaluar la capacitat dels alumnes per a desenrotllar un estudi concret seguint una metodologia d'aprenentatge. Per a això, els alumnes definiran i analitzaran problemes, formularan hipòtesis i realitzaran dissenys de treball per a contrastar-les. També hauran de comunicar correctament les seues conclusions a través de l'elaboració de síntesi, informes o representacions cartogràfiques coherents amb els estudis i investigacions traçades, argumentant i contrastant els seus coneixements a través de dades rellevants obtingudes de diverses fonts d'informació.

En un grau de major complexitat i profunditat de l'aprenentatge, els alumnes hauran de reconèixer el camí seguit en l'aprenentatge, exposant les diverses accions metodològiques i els motius que han guiat les decisions per a portar-les a terme a l'efecte d'ampliar el seu propi coneixement. També valoraran el procés seguit i sotmetran els seus propis coneixements a la reflexió, acceptant la crítica i superant estereotips. I, per últim, constataran la necessitat d'investigar abans d'emetre un judici sobre actuacions, personatges o problemes actuals.

II. AUTORITATS I PERSONAL

b) OFERTES D'Ocupació PÚBLICA, OPOSICIONS I CONCURSOS

1. Administració territorial de la Generalitat Valenciana

Conselleria de Benestar Social

RESOLUCIÓ de 16 d'octubre de 1998, de la Sotssecretaria de Justícia de la Conselleria de Benestar Social, per la qual es convoquen a concurs de trasllats places vacants de Forensies i Agrupacions de Forensies per al Cos de Metges Forenses de la Comunitat Valenciana. [1998/X8928]

D'acord amb el que estableixen els articles 455 i 500.1 de la Llei Orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial, i el Reial Decret 296/1996, de 23 febrer, que aprova el Reglament Orgànic del Cos de Metges Forenses i el Reial Decret 1.619/1997, de 24 d'octubre, pel qual es modifica el Reglament Orgànic del Cos de Metges Forenses, s'anuncia a concurs de trasllats la provisió entre tot el personal funcionari del Cos de Metges Forenses de les Forensies o Agrupacions de Forensies vacants dels jutjats que s'especifica com a annex, d'acord amb les bases següents:

Primera. Llocs que es poden demanar i termini de presentació de les sol·licituds

1. El personal funcionari que desitge participar-hi podrà sol·licitar qualsevol plaça vacant especificada en l'annex I, i també en els annexos publicats en el BOE que corresponen a les convocatòries realitzades pel Ministeri de Justícia o les comunitats autònomes que han rebut traspasos de mitjans personals, mitjançant una única instància o sol·licitud (annex II), amb expressió de les destinacions a què aspiren numerades correlativament per ordre de preferència, cal indicar la data de possessió de l'última destinació.

2. El personal funcionari en actiu, aquells que es troben en situació de serveis especials i excedents per atenció de fill durant el primer any d'excedència que tenen el lloc de treball en reserva, i

vància de la informació en funció de les preguntes plantejades. Finalment, contrastaran la informació obtinguda a partir de diverses fonts per a fonamentar una explicació vàlida.

10. Identificar i utilitzar els procediments i tècniques bàsiques de aprendizaje, comprendiendo y valorando el análisis histórico y geográfico como un proceso en constante reelaboración.

Con este criterio se trata de evaluar la capacidad de los alumnos para desarrollar un estudio concreto siguiendo una metodología de aprendizaje. Para ello, los alumnos definirán y analizarán problemas, formularán hipótesis y realizarán diseños de trabajo para contrastarlas. También deberán comunicar correctamente sus conclusiones mediante la elaboración de síntesis, informes o representaciones cartográficas coherentes con los estudios e investigaciones trazadas, argumentando y contrastando sus conocimientos mediante datos relevantes obtenidos de diversas fuentes de información.

En un grado de mayor complejidad y profundidad del aprendizaje, los alumnos deberán reconocer el camino seguido en el aprendizaje, exponiendo las diversas acciones metodológicas y los motivos que han guiado las decisiones para llevarlas a cabo con el fin de ampliar su propio conocimiento. También valorarán el proceso seguido y someterán sus propios conocimientos a la reflexión, aceptando la crítica y superando estereotipos. Y, por último, constatarán la necesidad de investigar antes de emitir un juicio sobre actuaciones, personajes o problemas actuales.

II. AUTORIDADES Y PERSONAL

b) OFERTAS DE EMPLEO PÚBLICO, OPOSICIONES Y CONCURSOS

1. Administración territorial de la Generalitat Valenciana

Conselleria de Bienestar Social

RESOLUCIÓN de 16 de octubre de 1998, de la Subsecretaría de Justicia de la Conselleria de Bienestar Social, por la que se convocan a concurso de traslado plazas vacantes de Forensías y Agrupaciones de Forensías para el Cuerpo de Médicos Forenses en la Comunidad Valenciana. [1998/X8928]

De conformidad con lo establecido en los artículos 455 y 500.1 de la Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial; en el Real Decreto 296/96, de 23 de febrero, que aprueba el Reglamento Orgánico del Cuerpo de Médicos Forenses; y en Real Decreto 1.619/1997, de 24 de octubre, por el que se modifica el Reglamento Orgánico del Cuerpo de Médicos Forenses, se anuncia a concurso de traslado la provisión entre todos los funcionarios del Cuerpo de Médicos Forenses de las Forensías o Agrupaciones de Forensías vacantes de los juzgados que en anexo se relacionan, de acuerdo con las siguientes bases:

Primera. Puestos que se pueden solicitar y plazos de presentación de solicitudes

1. Los funcionarios que deseen participar podrán solicitar cualquier plaza vacante relacionada en el anexo I, así como en los anexos publicados en el BOE correspondientes a las convocatorias realizadas por el Ministerio de Justicia o las Comunidades Autónomas que hayan recibido traspasos de medios personales, mediante una única instancia (anexo II), expresando los destinos a que aspiren numerados correlativamente por orden de preferencia, con indicación de la fecha de posesión del último destino.

2. Los funcionarios en activo, los que se encuentren en situación de servicios especiales y excedentes por cuidado de hijo durante el primer año de excedencia que tienen reservado su puesto